

Eeva-Maija Palmu-Salmenoja

Novelleja: Opus 1-4

Opus 1

Kun synnyin isäni ilahtui nähdessään minun hymyilevän leveästi saapuessani maailmaan. Tosiasiassa hän näki pakaravakoni sillä tulin ulos väärinpäin. Äitini ei näet ollut käynyt neuvolassa enää loppuraskaudessa ja niinpä oli jäänyt huomioimatta, etten ollutkaan asettunut synnytyskanavaan normaalisti, eli pää edellä. En tainnut olla kovin innokas syntymään, sillä ohitin lasketun ajan kahdella viikolla. Lopulta kuitenkin supistukset pakottivat minut jättämään autuaan olotilani kohdussa ja kohtaamaan ulkomaailman. Tulin siis perä edellä, kädet silmillä ja välillä minusta tuntuu, että niin olen kulkenut tässä elämässä sen jälkeenkin. Tulin joka tapauksessa ehjänä ja alakautta, vaikka lääkärin otsalla helmeilikin hikipisaroita hänen kaivaessaan minut vahingoittumattomana äitini uumenista.

Olin helppo vauva. Nukuin, söin, kasvoin. Kehitykseni oli varsin tasaista. Opin kävelemään, pukemaan, riisumaan, puhumaan ja harjaamaan hampaani oikeaan ikätasoiseen aikaan ja oikeassa järjestyksessä.

Vanhemmillani ei ollut minun kanssani ongelmia, mutta muita huolia sitäkin enemmän. Isäni teki konkurssin täyttäessäni kaksi vuotta ja hakeutui väliaikaistöihin toimien

mm. lehdenjakajana ja autonkuljettajana. Äiti puolestaan keskenmenon saatuaan masentui niin ettei enää kyennyt menemään töihin firmaan, jossa oli toiminut pääjohtajan sihteerinä useita vuosia. Samaan aikaan sattuneella isän konkurssilla oli myös osuutta asiaan.

Luulisi että minusta olisi tullut masentunut nuori näillä edellytyksillä. No, en toki mikään ilopilleri koskaan ole ollut, mutten myöskään ole havainnut masennuksen oireita itsessäni. Leimaa-antavinta elämässäni ja luonteessani on ollut pysyvä usko siihen, että mehulasini on aina ollut mielestäni puoleksi täynnä eikä puolityhjä, kuten monet kanssakulkijat kokevat. Elämäni huonoina aikoina, joita on kyllä riittänyt, olen jaksanut uskoa kaiken kääntyvän parhain päin. Koulu sujui jotenkuten. Älyä minulta ei puuttunut, tarmoa vain. Olin enemmän sellainen mietiskelijä ja jo alasteella vesiväreillä maalaaminen oli lempipuuhaani. Oli hauska kokeilla minkälaisia sävyjä saisin aikaan sekoittelemalla värejä keskenään. Silloin en sen kummemmin osannut edes haaveilla urasta taiteilijana, enkä vielä lukion alkuaikoina mielestäni kokenut kutsumusta maalaustaiteen pariin, vaan se oli vain mukavaa ajankulua. Taidemaalari minusta sittemmin kuitenkin tuli, vaikka vanhempani toivoivat minusta opettajaa. Äitini oli aina haaveillut opettajan

urasta, muttei useista yrityksistä huolimatta ollut onnistunut pääsykokeissa. Hän valmistui sittemmin merkonomiksi. Isäni puolestaan piti opettajan ammattia yhteiskunnallisesti arvostettuna ja minulle sopivana pitkine lomineen, laiska kun olin. Olin itsekin ajatellut ajautuvani opettajaksi, mutta omaksi ja muiden hämmästykseksi löysinkin itseni lopulta maalaustaiteen elättämänä. Se ikään kuin imaisi minut huomaamatta mukaansa. Värit sekoittivat kai päähäni. Kaikki vapaa-aikani kului maalatessa ja lukion suoritin keskinkertaisin arvosanoin. Ylioppilaslakin sain kuin sainkin epäilyksistäni huolimatta laittaa päähäni.

Murrosiän kuohut sinetöin surrealistisiin teoksiin, joita syntyikin noina vuosina lukematon määrä. Nuoruudentuskan hellitettyä siirryin abstraktista konkreettisempaan suuntaan ja aloin maalata muotokuvia. Koska maalaaminen on melko yksinäistä ja intensiivistä puuhaa, en ehtinyt kerätä ystäviä ympärilleni, tyttöystävistä puhumattakaan.

Vanhempieni mielestä minun olisi pitänyt hakea edes jonkinlaiseen taiteen alan oppilaitokseen ja mieluiten sellaiseen, joka pätevoittäisi kuvaamataidonopettajaksi. He alkoivat vähitellen kyllästyä kotona asumiseeni ja näennäiseen saamattomuuteeni. Mielestäni moiset opinahjot

vain rajoittaisivat taiteilijan vapauttani ja olin mielestäni hyvinkin aikaansaava, jos otti huomioon kaikki vuosien varrella maalaamani taulut. Elin toistaiseksi työttömyysavustuksella asuen pihapiirissämme sijaitsevassa saunakamarissa.

Alettua kokeiluni muotokuvamaalauksen parissa tarvitsin malleja. Vanhemmat ja isovanhempani suostuivat siveltimeni ikuistettaviksi, vaikkakin hiukan vastahakoisesti. Onnekseni naapurissa asui suurin piirtein ikäiseni tyttö. Hän kävi kampaajakoulua ja oli helposti suostuteltavissa istumaan mallinani. Vastapalvelukseksi annoin hänen tehdä harjoituskampauksia hiuksiini, jotka tuohon aikaan olivat paksut ja pitkät. Toisiamme siinä aikamme katseltuamme ja työstettyämme rakastuimme. Halusin tuolloin tavoittaa siveltimeni välityksellä hänen sielunsa kauneuden ja niin saunakamari täyttyi muotokuvasta toisensa jälkeen. Hän taas kunnianhimossaan kampaajana täytti huoneen lattian hiuksillani, joita irtosi erinäisten permanenttien ja kampausten jäljiltä. Lopulta osa tauluista oli pakko viedä kaatopaikalle niiden täytettyä joka ikisen vapaan tilan kamarissani ja myös vanhempieni talossa. Hiukseni päättyivät samaan paikkaan niiden haurastuttua käsittelyistä niin paljon että ajoin itseni kaljuksi.

Eräänä päivänä huomasin, kuinka maalattuani rakkaani surullisena hän oli koko viikon allapäin. Toisena päivänä aloittaessani hahmotella kuvaa hymy suupielessään hän hymyili aurinkoisesti koko viikon. Samoin kävi, jos tein itkevän kuvan tai murjottavan. Aluksi se huvitti minua, mutta kun näin oli jatkunut jo jonkin aikaa aloin tehdä kokeita. Maalasin hänet raivon vallassa olevaksi ja sen sain sitten viikon verran tuntea nahoissani. Tuon kokeilun jälkeen meni pitkään maalatessa lempeitä ja iloisia muotokuvia hänestä. Kunnes siveltimeni avulla loin naiseni intohimon ja halun valtaamaksi eroottiseksi jumalattareksi. Seurasi unohtumaton viikko. Tein samanlaisen teoksen myös seuraavalla viikolla. Jatkoin näin useita kuukausia, kunnes palasin hetkeksi lempeisiin hymyileviin asetelmiin. Tuolloin asia alkoi minua kauhistuttaa ja vaivata. En todellakaan halunnut vähimmässäkään määrin leikkiä jumalaa. Rakastettuni mielialojen ohjaaminen alkoi tuntua painostavalta ja ennalta-arvaamattomuus tylsistyttävältäkin. Niinpä joskus maalasin pientä ärtymystä hänen kasvoilleen, mutten enää uskaltanut raivoa kuvaamaan. Intohimoaiheeseen palasin aina silloin tällöin. Aloin miettiä oliko tämä jonkinlainen yliluonnollinen ilmiö, yleispätevä kaikkiin vastakkaisen sukupuolen edustajiin, vaiko vain tähän

rakastamaani naiseen. Hankin uusia malleja ja aloin tehdä heistä maalauksia eri tunnetiloissa. Vaikka nämä mallit vuorollaan viettivätkin pidempiä aikoja luonani, kun heitä kankaalle luonnostelin, en havainnut heissä alttiutta ohjailuilleni. Tämän tutkimustyöni keskellä olin unohtanut rakastettuni kokonaan. Hän sai käydä läpi ikiomaa tunneskaalaansa, ja vuoden kuluttua siitä kun aloin maalata muita, hän otti ja lähti.

Olimme vähitellen vuosien kuluessa siirtyneet vanhempieni saunakamarista omaan pieneen asuntoon, jonka toista isoa huonetta pidin ateljeenani. Oletin hänen ottavan yhteyttä haluten oman osansa, mutta kerran etsiessäni sivellinlaatikosta sopivaa sivellintä löysin pohjalta lapun, jossa luki: " Pidä kaikki. En tule takaisin, äläkä etsi minua."

Niinpä jatkoin elämääni entiseen tapaan ansaiten toimeentuloni muotokuvamaalauksilla. Se alkoi vähitellen kyllästyttää ja innostuinkin uusista suuntauksista, ja myös niitä meni jokunen kaupaksi. Elämä asettui uomaansa, ja aloin taas kaivata naista rinnalleni. Olin tutustunut tavallisenolaiseen galleristiin, joka silloin tällöin sai myydyksi jonkun tauluistani. Aikani jahkailtuani pyysin tätä mukavaa naista kanssani syömään. Siitä alkoi ystävyys, joka vähitellen syveni jonkinlaiseksi rakkaudeksikin ja menimme

naimisiin. Lapsia emme saaneet yrityksistämme huolimatta. Elimme vaatimattomasti ja kuljimme pikkuhiljaa elämän ehtoopuolta kohden. Vanhempani, jotka olivat jo varsin iäkkäitä, asuivat vanhainkodissa, ja kävin heitä silloin tällöin tervehtimässä. Isäni oli jäänyt sairastelun vuoksi varhaiseläkkeelle, ja äitini oli elänyt nuo vuodet enimmäkseen neljän seinän sisällä, vain joskus harvoin pihalla käväisten. Erään vanhainkotivierailun lopulla isäni kertoi syntymästäni peräpäädellä kuin hymyillen. Hän kertoi olleensa tuolloin vakuuttunut, että minä omaisin jotain yliluonnollisia kykyjä ja olleensa huojentunut huomattessaan minun olevan ihan tavallinen poikalapsi, enkä myöhemminkään osoittautunut sen kummallisemmaksi ihmiseksi kuin taiteilijat ylipäänsä. En kertonut hänelle kyvystäni vaikuttaa nuoruudessa rakastamaani naiseen maalaamiseni kautta, vaikka hetken ajan tunsinkin halua tunnustaa kaikki kokemani. En koskaan yrittänyt maalata vaimoani, vaikka joskus ajatus käväisikin mielessäni. Erityisesti pienen riidanpyörteen keskellä tai silloin kun makuuhuoneemme puolella oli ollut jonkin aikaa hiljaisempaa.

Opus 2

Olin nuorin kolmesta lapsesta. Minun syntymäni aikoihin vanhempani olivat jo pahasti alkoholisoituneet. Sisko ja veli oli jo useampaan kertaan otettu huostaankin. Aina kun toinen vanhemmista tai molemmat ryhdistäytyivät ja olivat hetken juomatta, saivat he lapset takaisin. Sen jälkeen ei kestänyt kauan, kun vanhat alkoholihuuriset tavat palasivat. Sain kuulla, että minun syntymäni tiimoilta käytiin useita verkostokeskusteluja tulevaisuudennäkymistäni. Milloin koolla olivat olleet vanhempani, milloin lastensuojelun työntekijät keskenään, milloin molemmat päiväkodin ja neuvolan henkilökunnan kera ja milloin mikäkin taho. Ratkaisua ei kuitenkaan tahtonut kaikista yrityksistä huolimatta syntyä, ja tuon keskustelun keskelle minä sitten synnyin.

Vanhempani halusivat ehdottomasti pitää vauvan, eli minut, vaikka molemmilla oli jo juomaputki alkamassa. Sen verran he aina kykenivät ryhdistäytymään, että viranomaisten kanssa asioidessaan olivat selvin päin tai ainoastaan jonkin verran lääkkeiden vaikutuksen alaisina. Kotikin saatiin aina kohtuulliseen kuntoon, kun tiedettiin lastensuojeluväen olevan tulossa. Tuolloin jääkaappi täytettiin ruualla ja pullot

pistettiin piiloon. Komeroihin viskattiin kaikki likaiset ja puhtaammatkin pitkin ja poikin lojuvat vaatteet ja muu tavara.

No, pääsin kuin pääsinkin kotiin synnytyssairaalasta. Onnekseni vanhemmat sisarukseni olivat jo kouluiässä ja ymmärsivät sentään jotain vauvanhoidosta. Näin perustarpeeni tulivat jotenkuten tyydytetyiksi. Sisko ja veli kantoivat minua sylissään, tai enemmänkin retuuttivat, mutta yhtä kaikki läheisyyttä sain yllin kyllin. He suukottelivat ja supattivat omat ajatuksensa ja huolensa minulle paremman kuuntelijan puutteessa. Välillä vanhempien juominen äityi niin pahaksi, ja isän käytös niin väkivaltaiseksi, että jouduimme hakeutumaan turvakotiin.

Vuodet kuluivat ja koulu sujui siinä sivussa miten kuten. Rakastin tarinoita, ja varsinkin sellaisia, joissa oli onnellinen loppu. Tämän vuoksi opin varhain lukemaan ja kirjoittamaan. Jo ala-asteella kirjoittelin pieniä kauniita satuja. Muut aineet eivät saaneet kiinnostustani, eivätkä oppimisintoani, heräämään. Murrosikään mennessä meidät kolme sisarusta oli sijoitettu eri perheisiin. Olin sisarusteni johdattamana alkanut polttaa tupakkaa, juopotella ja näpistellä. Vanhin meistä joutuikin joskus noihin aikoihin vähäksi aikaa nuorisovankilaan, kun varkauskeikkoja oli tullut tehtyä kasapäin. Vähällä oli ettei keskimmaiselle ja

itselleni käynyt samoin. Minä olin vasta rikollisen urani alussa, joten jouduin erotetuksi muista. Pääsin keskelle maalaismaisemaa kodinomaiseen ympäristöön. Joksikin aikaa rauhoituinkin ja aloin käydä koulussa säännöllisesti. Lukuharrastukseni, joka oli ollut unohduksissa melko pitkän tovin, alkoi elpyä jälleen. Ryhdyin myös väsäämään pikku tarinoita pitkästä ajasta. Hankin itselleni oppisopimuskoulutuksella puusepän ammatin, ja elämä tuntui asettuvan kohdalleen. Ystäviä minulla ei tosin ollut, mutta viihdyin hyvin itsekseni.

Elämäni sai uuden ikävän käänteen, kun veljeni vapautui vankilasta ja etsi minut käsiinsä. Hän sai houkuteltua minut mukaansa yhdelle ryöstökeikalle, jonka piti ratkaista kaikki rahahuolet loppuelämäksi. Suostuin kun ajattelin sen olevan viimeiseni tuolla saralla. Sellaiseksi se jäikin, mutta saalista emme saaneet vaan jäimme kiinni ja jouduimme molemmat tiilenpäitä lukemaan. Siellä sellissä oli aikaa miettiä ja laittaa asioita tärkeysjärjestykseen. Eräänä pimeänä talviyönä, kun en saanut unta, näin ilmestyksen tai koin hallusinaation. Jotain ylikuonnollista joka tapauksessa tapahtui ja unta se ei ollut. Nipistelin itseäni varmemmaksi vakuudeksi ja aamulla huomasin olevani mustelmilla.

**Novelleja jotka on kirjoitettu elämän eri
vaiheissa ja jotka saavat nyt nähdä
päivänvalon päästessään pois
pöytälaatikon uumenista.**

